

PREDSTAVLJENI KLJUČNI REZULTATI RADA CBCG U 2024. GODINI I PLANOVI ZA NAREDNI PERIOD

Na današnjoj konferenciji za medije predstavljeni su najvažniji rezultati rada Centralne banke Crne Gore u 2024. godini, uz osvrt na planove za naredni period.

Guvernerka **dr Irena Radović** je istakla da je 2024. godina bila obilježena značajnim reformama, intenzivnim radom na približavanju standardima Evropskog sistema centralnih banaka, očuvanjem i unapređenjem finansijske stabilnosti.

„Godina za nama ispunjena je impresivnim dostignućima – prijemom Crne Gore u SEPA, izradom sistemskih zakona upućenih Vladi Crne Gore u periodu od maja do septembra na dalju proceduru, u cilju ispunjavanja završnih mjerila za zatvaranje poglavlja 4 - Sloboda kretanja kapitala i 9 - Finansijske usluge, konsolidacijom institucije i usvajanjem Strateškog plana CBCG 2025-2028. Istovremeno je snažna međunarodna aktivnost CBCG, kroz sastanke sa čelnicima ključnih evropskih institucija i nacionalnih centralnih banaka Eurosistema, potvrdila našu posvećenost usklađivanju sa evropskim standardima i usvajanju najboljih praksi“, kazala je guvernerka Radović.

Intenzivne aktivnosti na usaglašavanju domaće regulative sa pravnim okvirom EU i kontinuirani nadzor bankarskog sektora, rezultirali su stabilnim i zdravim bankarskim sistemom, koga karakterišu dobri pokazatelji poslovanja“, kazala je guvernerka. Aktiva banaka premašila je iznos od sedam milijardi eura, što je gotovo izjednačeno sa procijenjenim BDP-om za 2024. godinu. Kapital banaka je, u jednogodišnjem uporednom periodu, povećan za 12%. Krediti su porasli za 14% u posljednjih 12 mjeseci, što je gotovo četiri puta više od projektovane stope rasta BDP-a, dok je rekordni iznos novoodobrenih kredita od 1,58 milijardi eura za 11 mjeseci veći za 30% u odnosu na prošlu godinu. Depoziti su za 11 mjeseci ove godine porasli za 5,05%, što je iznad projektovane stope rasta BDP-a za 2024. godinu. Koeficijent solventnosti banaka iznosi 19,80%, što značajno premašuje zakonski minimum od 8%. Nivo nekvalitetnih kredita je u stalnom opadanju, čineći trenutno 3,81% ukupnih kredita, što je najniži nivo u posljednjih 15 godina (podsjećanja radi, NPL je u 2011. godini dostizao nivo od 25,3%).

CBCG je u martu ove godine inicirala akciju za snižavanje kamatnih stopa, koju su podržale sve banke koje posluju u Crnoj Gori, ponudivši građanima snižene kamatne stope na najtraženije vrste kredita. Kao rezultat ove inicijative, prosječna ponderisana efektivna kamatna stopa na novoodobrene kredite fizičkim licima je smanjena za 1.08 procentnih poena.

U cilju unapređenja informisanosti građana, CBCG je razvila mobilnu aplikaciju za upoređivanje ponuda potrošačkih kredita, pomoću koje građani mogu da se na jednom mjestu informišu o aktuelnim ponudama banaka i odaberu najpovoljniju ponudu. Takođe je, u cilju brže i efikasnije obrade zahtjeva za kreditima, dodatno unaprijedena

funkcionalnost Kreditnog registra, kroz uvođenje pristupa u elektronskoj formi pravnim i fizičkim licima koja posjeduju elektronski sertifikat i uspostavljanje njegove neprekidne dostupnosti - 24 sata, sedam dana u sedmici, svakog dana u godini, uključujući državne praznike.

U Predlogu zakona o potrošačkim kreditima, u čijoj je izradi učestvovala CBCG, koji je trenutno u skupštinskoj proceduri, inicirano je ukidanje naknada za obradu stambenih kredita i za njihovu prijevremenu otplatu, a takođe je predloženo da se utvrdi najviša dozvoljena efektivna kamatna stopa na potrošačke kredite.

U cilju stvaranja preduslova za širu ekonomsku integraciju Crne Gore, CBCG je tokom 2024. godine sprovedla brojne aktivnosti na planu unapređenja platnog sistema. U toku je finalizacija Projekta modernizacije platnog sistema CBCG, koji predstavlja najveću promjenu u ovom sistemu od njegovog pokretanja 2005. godine. Platni sistem CBCG je u procesu potpunog usklađivanja sa međunarodnim standardom za razmjenu finansijskih podataka ISO 20022, što će omogućiti bržu i precizniju obradu transakcija, uz povećanu automatizaciju i smanjenje mogućnosti grešaka. U cilju dodatnog unapređenja usluga za građane i privredu i približavanja Crne Gore standardima EU, CBCG je u saradnji sa Bankom Italije i Svjetskom bankom, započela aktivnosti na razvoju nacionalnog sistema instant plaćanja, odnosno implementaciji TIPS (Target Instant Payment Settlement) klon sistema, koji je zasnovan na TIPS platnom sistemu Evropske unije. Ovaj sistem, koji će zaživjeti tokom 2026. godine, omogućava izvršavanje transakcija u realnom vremenu i puno korišćenje benefita integracije u SEPA kroz mogućnost uvođenja SEPA Instant šeme.

Guvernerka je posebno naglasila da je 2024. godinu obilježio istorijski trenutak - priključenje Crne Gore Jedinstvenom području plaćanja u eurima (SEPA), čime je načinjen krupan korak u pravcu približavanja naše zemlje Evropskoj uniji. Ovo postignuće potvrđuje usklađenost crnogorskog finansijskog sistema sa evropskim standardima i donosi konkretnе benefite za građane i privredu u vidu sigurnijih, bržih i višestrukih jeftinijih transakcija. Takođe, članstvo u SEPA doprinoće privlačenju stranih investicija, smanjenju sive ekonomije, jačanju konkurenčnosti domaćih kompanija, finansijskoj inkluziji i većoj integraciji Crne Gore u evropsku ekonomiju. CBCG, kao nosilac aktivnosti vezanih za članstvo Crne Gore u SEPA, nastavlja da sa punom posvećenošću koordinira ovaj proces.

CBCG je u 2024. godini bila posvećena ispunjavanju pretpriступnih obaveza iz devet pregovaračkih poglavlja u kojima učestvuje. Kao rezultat zajedničkog rada CBCG sa ministarstvima finansija, ekonomskog razvoja i unutrašnjih poslova, Komisijom za tržište kapitala i Agencijom za nadzor osiguranja, pripremljeno je i Vladi Crne Gore upućeno 16 zakona, pri čemu je, kada je riječ o zakonima iz nadležnosti CBCG, riječ o sistemskim propisima koji tretiraju najvažnija pitanja vezana za poslovanje finansijskog sektora. Dodatno je pripremljena i veoma obimna podzakonska regulativa.

Tokom 2024. godine sprovedene su i brojne aktivnosti na planu unapređenja nacionalnog okvira za sprečavanje pranja novca i finansiranje terorizma (SPNFT). CBCG je u 2024. godini, prvi put od svog postojanja, izrekla zakonom propisane i dozvoljene kazne u visini od 0,1% do 0,5% regulatornog kapitala kod pet crnogorskih banaka, nakon utvrđenih nepravilnosti u postupanju u oblasti SPNFT. U cilju jačanja temelja za borbu protiv finansijskog kriminala, inicirana je stroža kaznena politika, sa novčanim kaznama do pet miliona eura koje su na raspolaganju CBCG, Komisiji za tržište kapitala i Agenciji za nadzor osiguranja, odnosno kaznama do jednog miliona eura koje su na raspolaganju Ministarstvu finansija, MUP/Upravi policije, Ministarstvu pravde, Agenciji za elektronske komunikacije, Advokatskoj komori Crne Gore.

Prepoznajući finansijsku pismenost kao jedan od prioriteta, CBCG sprovodi brojne aktivnosti na planu finansijskog opismenjavanja populacije i koordinira implementacijom Programa razvoja finansijske edukacije u Crnoj Gori 2023-2027. U aktivnosti na planu finansijske edukacije uključeno je preko 20 institucija iz javnog, privatnog i nevladinog sektora. U 2024. godini je potписан Protokol o finansijskoj edukaciji u školama uz inovativne metode učenja sa Ministarstvom prosvjete, nauke i inovacija i Fondom za inovacije.

CBCG podržava ciljeve održivog razvoja u čijoj realizaciji značajnu ulogu ima finansijski sektor i vodi politiku aktivnog djelovanja na jačanju otpornosti finansijskih institucija na izazove klimatskih promjena, kao i na promovisanju zelene ekonomije. CBCG koordinira izradom *Mape puta finansijskog sektora ka održivim finansijama*, koja ima za cilj definisanje konkretnih koraka i ciljeva u ovoj oblasti.

Sa ciljem daljeg jačanja transparentnosti i odgovornosti prema javnosti, CBCG je inicirala sprovođenje nezavisne ocjene njene transparentnosti. Ovu ocjenu je sproveo stručni tim MMF-a, a njeni preliminarni nalazi prepoznaju značajne iskorake CBCG u sprovođenju transparentnih politika.

CBCG predvodi implementaciju globalne inicijative We Finance Code u Crnoj Gori, u saradnji sa EBRD i Frankfurt School of Finance & Management, čiji je glavni cilj povećanje pristupa finansiranju i stvaranje povoljnijeg ambijenta za žene preduzetnice. Takođe, CBCG sprovodi program Women on Boards Montenegro, čiji je cilj priprema žena za liderske pozicije i ostvarivanje ekonomskog rasta kroz inkluziju i davanje doprinosa implementaciji EU Direktive o ravноправnoj zastupljenosti polova, koja zahtijeva da žene čine najmanje 40% odbora i 33% menadžerskih pozicija do juna 2026. godine. Raspisan je javni poziv za drugu generaciju Women on Boards, na koji je već pristigao šestostruko veći broj prijava od planiranog broja mjesta (20).

Naglašeno je da je CBCG finansijski nezavisna institucija koja sve svoje troškove pokriva iz sopstvenih prihoda koje ostvaruje pružajući usluge i servise bankarskom i finansijskom sektoru. U 2024. godini ostvareni su odlični rezultati na planu interne ekonomije, pa je tako očekivana dobit do kraja 2024. godine oko 11 miliona eura, od čega će 50% biti usmjereno u državni budžet. Podsjećamo da prenos iz profita CBCG u državni budžet u periodu od 2021. do 2024. godine iznosi približno 15 miliona eura.

Guvernerka je istakla da CBCG aktivno radi na osnaživanju kadrovskih kapaciteta institucije, te da je tokom 2024. godine unaprijeđen proces zapošljavanja, u cilju osiguranja da transparentnost i meritokratija budu ključni i jedini postulati zapošljavanja u CBCG. Posvećenost razvoju krova uključuje definisanje organizacionih vrijednosti, prepoznavanje internih talenata i ulaganje u njihovo stručno usavršavanje. U cilju promocije izvrsnosti i pružanja podrške najtalentovanijim kadrovima u Crnoj Gori, pokrenut je program stipendiranja mladih krova *PriZnanjeZaZnanje – šansa za najbolje*.

Na današnjoj konferenciji predstavljen je nedavno usvojeni *Strateški plan CBCG 2025-2028*, koji predstavlja prvi sveobuhvatni strateški dokument ove vrste od osnivanja CBCG. Plan definiše viziju i misiju razvoja CBCG, vrijednosti na kojima će ova institucija zasnovati svoje poslovanje u narednom periodu, kao i konkretne ciljeve sa mjerljivim pokazateljima uspjeha.

"Uz jasnu viziju moderne, inovativne i transparentne centralne banke koja djeluje u interesu građana i ekonomije, nastavljamo da gradimo ambijent u kojem je finansijski sistem oslonac održivog ekonomskog razvoja Crne Gore", poručila je guvernerka i najavila da će u narednom četvorogodišnjem periodu aktivnosti CBCG biti fokusirane na dalje snaženje finansijskog sistema, te njegovu modernizaciju i integraciju u evropski okvir, uz primjenu najviših standarda u oblasti finansija.